

Powyższe informacje nie wyczerpują oczywiście wszystkich zagadnień, jakimi prof. Zdzisław Kajak zajmował się od ponad 50 lat. Pod kierunkiem Profesora, korzystając z Jego wiedzy i pomocy, swoje pierwsze kroki w nauce stawiały dwa pokolenia hydrobiologów. Z Jego odejściem nauka polska poniosła ogromną stratę. Pozostał jednak dorobek naukowy Profesora oraz dziesiątki naukowców (od studentów do profesorów), których był mistrzem i nauczycielem i którzy kontynuują zapoczątkowane przez Niego kierunki badawcze. Żegnamy Profesora z wielkim żalem, ale także z ogromną wdzięcznością za wszystko, czego nas nauczył.

Hillbricht-Ilkowska A. 2000 – Profesor Zdzisław Kajak – 50 lat pracy dla hydrobiologii – Wiad. Ekol. 46: 251–255.

Paweł Prus

IX Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne (Toruń, Bachotek, 16–18 V 2002 r.)

Już po raz dziewiąty (a więc w przyszłym roku – huczny jubileusz!) spotkali się hydrobiolodzy zajmujący się bezkręgowcami dennymi, tym razem nad przepięknym i znanym z licznych opracowań jeziorem Bachotek na Pojezierzu Brodnickim. Spotkanie to zorganizował zespół z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pod kierunkiem dr. Janusza Żbikowskiego z Zakładu Hydrobiologii Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska, a sponsorowali je – wymieniam w kolejności, w jakiej podano to w materiałach zjazdowych – Dyrektor Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska UMK w Toruniu, Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne – Oddział w Toruniu, Centrum Mikroskopii – Warszawa, Brodnicki Park Krajobrazowy, Fabryka Cukiernicza „Kopernik” S.A. oraz Lewaco Clima Komfort – osuszacze powietrza, Grudziądz.

Uczestnicy warsztatów zostali zakwaterowani w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym UMK – w wygodnych i pięknie położonych nad jeziorem domkach kempingowych. W ogóle strona organizacyjno-bytowa warsztatów nie pozostawiała niczego do życzenia – zarówno organizatorzy, jak i kierownictwo oraz obsługa Ośrodka zrobili wszystko, abyśmy pobyt nad jeziorem Bachotek wspominali jak najprzyjemniej.

Ogółem zgłosiło się 49 osób i zgłoszono aż 35 wystąpień, ale jak zwykle nie wszyscy autorzy dotarli na warsztaty. Ostatecznie zaprezentowano 22 wystąpienia ustne (teoretycznie – 8 referatów i 14 komunikatów, ale autorzy czasami skracali wyraźnie swoje, zaplanowane jako dłuższe, wystąpienia) i 11 plakatów.

Warsztaty oficjalnie otworzył przewodniczący Sekcji Bentologicznej PTH, dr Andrzej Kownacki (Zakład Biologii Wód PAN, Kraków), po czym mgr inż. Marian Tomoń, dyrektor Brodnickiego Parku Krajobrazowego, przedstawił film oraz niezwykle interesujący (to nie zdawkowy komplement – wystąpienie było naprawdę pasjonujące) referat dotyczący przyrody Parku i problemów jego ochrony.

Oficjalnym hasłem IX Warsztatów była „Fauna denna płytkich jezior”, jednak obok nich obiektem badań autorów poszczególnych wystąpień były także zbiorniki zaporowe, rzeki, a nawet najgłębsze w Polsce jezioro Hańcza (jako współautor tych akurat wystąpień zaznaczam, że badania prowadzone były w strefie litoralu i sublitoralu). Rozrzut przestrzenny był również bardzo duży, od Zalewu Szczecińskiego po Tatry. Jeśli chodzi o obiekty badań, to poza wystąpieniami dotyczącymi całej makrofauny określonego środowiska, aż cztery z nich poświęcono makrozoobentosowi pelofilnemu, trzy – *Dreissena polymorpha*, po dwa – *Oligochaeta* i *Chironomidae* oraz po jednym – *Rotifera* psammonowym, *Piscicola pojmanskae*, *Lepidurus arcticus*, *Ostracoda*, *Pallasiola quadrispinosa*, *Potamopyrgus antipodarum*, *Heteroptera* oraz larwom *Odonata*.

Moje szczególne zainteresowanie wzbudziły wystąpienia metodyczne: R. Kornijowa (Akademia Rolnicza w Lublinie) z 18 (!) współautorami „Epifauna helofitów wskaźnikiem statusu ekologicznego płytkich jezior europejskich”; R. Wiśniewskiego (UMK, Toruń) „Wykorzystanie sztucznych sieci neuronalnych w pomiarach biometrycznych małża *Dreissena polymorpha* (Pall.)” – rzecz bardzo ciekawa, ale i trudna; J. Kobaka (UMK, Toruń) „Kłamstwo, wielkie kłamstwo i... statystyka, czyli do czego służą testy statystyczne” – bardzo pouczające przypomnienie spraw, o których nawet jeśli kiedyś uczyliśmy się, to często zapominamy w praktycznej działalności. Szczególną uwagę zwrócił referat A. Kownackiego (ZBW PAN, Kraków), H. Soszki (Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa) i T. Fleitucha (ZBW PAN, Kraków) „Ekologiczna ocena jakości rzek w Polsce na podstawie zespołów bezkręgowców bentosowych”, będący podsumowaniem kilkuletnich badań nad przygotowaniem dla naszych wód tzw. indeksów biotycznych, opartych o denną makrofaunę bezkręgową i stosowanych od dawna z powodzeniem w ocenie jakości wód płynących w wielu krajach europejskich.

Jeśli chodzi o sesję plakatową, to spośród 11 pozycji za najciekawszy uważam plakat E. Jurkiewicz-Karnkowskiej (Akademia Podlaska, Siedlce) i J. Żbikowskiego (UMK, Toruń) „Malakofauna wybranych środowisk przybrzeżnych Zbiornika Włocławskiego: zróżnicowanie przestrzenne oraz zmiany wieloletnie” – nie tylko interesujący merytorycznie, ale także czytelnie zilustrowany i, co niestety było rzadkością wśród plakatów (i to nie tylko na tych warsztatach), zakończony wyraźnie sformułowanymi wnioskami. Interesujące były też plakaty I. Czerniawskiej-Kuszy (Uniwersytet Opolski) „Zastosowanie sztucznych podłoży w monitoringu wód dużych rzek”, I. Jabłońskiej-Barna (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn) „Nowe stanowisko *Piscicola pojmanskae* (*Piscicolidae*, *Hirudinea*) na Pomorzu Środkowym”, M. Ollika i J. Żbikowskiego (UMK, Toruń) „Biometria larw z rodzaju *Chironomus* z pozalitoralowej strefy zbiornika poźwirowego Rybnik”. Niestety, liczni autorzy zapominają wciąż, co jest istotą plakatu, przesycając go bądź tekstem, bądź też zbyt licznymi ilustracjami lub zbyt obszernymi tabelami.

Zebranie Sekcji Bentologicznej PTH tym razem było krótkie – jako nowy (od roku) redaktor *Dna* musiałem bronić się przed zarzutami bierności. Uświadomiłem jednak Koleżankom i Kolegom z Sekcji, że bez ich aktywności, tj. nadsyłania tekstów, biuletyn

nasz nie powstanie, gdyż nie jest on i nigdy nie miał być wyłącznie forum prezentowania światłych myśli swego redaktora. Jeszcze raz tą drogą przypominam, że oczekuję na materiały – jak na razie, poza dwoma Kolegami z Zakładu, na których byłem w stanie wyrzucić bezpośrednią presję, **jedyną** osobą, która przesłała mi (tuż przed warsztatami zresztą) tekst do *Dna* był dr Andrzej Kownacki.

Dr Żbikowski poinformował nas, że – po raz pierwszy w historii warsztatów – istnieje możliwość opublikowania zaprezentowanych materiałów w specjalnym zeszycie *Limnological Papers*. Ze względu jednak na okres wakacyjny nie udało się jeszcze uzgodnić z Redakcją, czy publikacje będą miały charakter kompletnych prac, czy tylko poszerzonych streszczeń.

Miłym akcentem końcowym były zajęcia terenowe – wycieczka autokarowa nad kilka interesujących zbiorników Pojezierza Iławskiego. Zobaczyliśmy m. in. jezioro meromiktyczne (tego nie widać) oraz jezioro o pH = 4 i widzialności krążka Secchiego > 10 m (to ostatnie akurat było widać – fascynujące!). Poza tym z okien autokaru można było obejrzeć wymieniane w licznych publikacjach jezioro Jeziorak. Dla kogoś, kto, tak jak ja, większość swych prac prowadził na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich, było to odkryciem zupełnie nieznanym, odmiennym i przepięknym krajobrazów.

Na zakończenie chciałbym podkreślić, że warsztaty te cechowała niezwykle sympatyczna, pozbawiona wszelkiej sztywności atmosfera, bardzo przypominająca nasze pierwsze, niezapomniane spotkania w Zakopanem i nad jeziorem Piaseczno. Pomimo tego „łuzu” zarówno obrady, jak i wycieczki odbywały się bardzo sprawnie i w niezwykle miłej atmosferze, co zawdzięczamy niewątpliwie aktywnej, a równocześnie zupełnie nie stresującej postawie Organizatora.

Andrzej Kołodziejczyk